

Asia: VN/15822/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta (yksityiset digipostipalvelut)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen. Kannatamme muutosta, jolla yksityisten digipostipalveluiden kautta kansalaiset voivat jatkossa saada katseluohjelman kautta viranomaisviestinsä luettavaksi. Esitys lisää kansalaisten vapautta käyttää niitä palveluja ja ohjelmistoja, joita he ovat muutoinkin tottuneet käyttämään. Samalla on huomioitava, että kansalaiset tulevat saamaan viranomaisviestintäänsä sekä useaan kanavaan, että käyttötavoilla, joihin he eivät ole tottuneet. Kansalaiset ovat voineet kokeilla yksityisiä digipostipalveluita ja niiden käyttö on saattanut unohtua. Onkin tärkeää, että kansalaisia informoidaan muutoksesta sekä sähköisen viranomaisviestinnän ensisijaisuuden, että yksityisten digipostipalveluiden käytön osalta kattavasti ja että apua sekä selkeitä, saavutettavia ohjeita on tarjolla. Epäselvyys viestintäkanavista aiheuttanee pahimmassa tapauksessa vaikutuksia kansalaisten oikeuksiin. Samankaltaisia oikeudenmenetyksiin johtavia tilanteita voisi syntyä erityisesti erilaisissa elämäntapahtumissa, esimerkiksi erotilanteessa ja läheisen kuollessa.

Pidämme hyvänä esityksessä esitettyä mallia siitä, että yksityiset digipostipalvelut ovat sopimuksellisessa suhteessa Digi- ja väestötietovirastoon ja niille mahdollisesti maksettavat korvaukset hoidetaan keskitetysti. Esitys jättää kuitenkin auki sen, tultaisiinko korvauksia keräämään viranomaisilta jollain suhteella. Samalla on huomioitava, että hyvinvointialueilla ei ole mitään mahdollisuutta tietää, millaisesta määrästä viestejä yksityiseen digipostipalveluun olisi kyse ja mikä kustannus tästä tulisi HVA:lle, jolloin rahoitusvarausten tekeminen olisi hankalaa ja ylipäättään viestien lähettämisen ja toimittamisen kustannukset jäisivät epäselviksi. Jos malli noudattelisi nykyisen kirjepostin toimitusmallia DVV:n kautta hankittuna tultaisiin kustannus perimään hyvinvointialueelta sen viranomaisviestintään liittyvien sähköistenkin viestien osalta. Kustannukset yksityisten digipostipalvelutoimijoiden korvauksista tulisi mielestämme hoitaa valtion talousarvion kautta kokonaisuutenaan.

Esityksessä oli hyvin huomioitu sekä tosiasiallisen hallintotoiminnan siirtäminen yksityiselle että tietoturva vaatimukset yksityisten digipostipalveluiden osalta. Yhteistyövelvoitteen osalta voisi vielä tarkastella, onko syytä sisällyttää myös tietosuojaan liittyvät asiat yhteistyön piiriin, mikäli kyseistä lakipykälää ja sen perusteluja on tarkoitus lukea yhteistyön kohteiden osalta tyhjentävästi.

Haluamme kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että esityksessä ei ole käsitelty vaikutuksia mm. puolesta asioitavien ja alaikäisten tilanteeseen. Eduskuntakäsittelyssä olevassa osin samaan lainsäädäntöön tehtävässä ns. digi ensin -muutoksessa on mahdollistettu sekä puolesta asiointia että annettu huoltajalle mahdollisuus ottaa alaikäisen puolesta Suomi.fi -viestit -palvelu käyttöön. Onko myös näissä tapauksissa mahdollista hyödyntää yksityisiä digipostipalveluja? Onko mahdollista, että esim. alaikäisen huoltajalla on käytössä suomi.fi -viestit -tili alaikäisen puolesta asioijana, mutta samalla alaikäinen voisi käyttää muutoin itse yksityisiä digipostipalveluita? Onko näissä tilanteissa varmistettu, että paperisena alaikäiselle jatkossakin lähetettävä viranomaisviestintä (esim. sotessa tilanteet, jossa huoltajalla ei ole oikeutta kirjauksiin) tulee paperisena, eikä se päädy vahingossa huoltajan käytössä olevaan yksityiseen digipostipalveluun? Mikäli näin kävisi, vaarantuisi tietosuoja ja henkilön itsemääräämisoikeus soten osalta tavalla, joka huomattavasti vaikeuttaisi jatkossa viranomaisen tiedoksiantoja ja viestintää kyseisille ihmisryhmille.

Orava Marjo

Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy - 178/03.01.00/2025